

Christian Braw
”Den Stora Vändingen”
-et festskrift,
Skelefteå 2008
349 sider
280,- SEK

-Inddelt i et afsnit ”digt och tanke”, et om ”tro och förstå” og endelig om ”Lederskap”.

Der kommer et tidspunkt i ethvert menneskes liv, hvor man må sige stop. På grund af sygdom og alderdom (for mit vedkommende de 85 år) orker man ikke mere. Det er vemodigt; men sådan er jo livets gang. Men så pludselig bliver man bedt om at skrive lidt om en bog af en ganske særlig karakter som en nævnte i anledning af universalgeniet Christian Braws 60-års dag.

Slægt og venner muliggjorde udgivelsen af den foreliggende samling af artikler og forelæsninger fra de sidste år. Man læser, og som sædvanligt sidder man overvældet tilbage: Hvilken overdådighed af stof og døftelser af de højeste teologiske og filosofiske materier! Samtidig sidder man og undres. Kan Christian Braw virkelig kun være 60 år gammel?

Allerede første gang, vi for 25 år siden mødtes på det betagende Hjelmseryd til hans ”Konvent för Kyrka och teologi” var Braw den inspirerende leder, forfatteren bl.a. til en række krimier og samtidsromaner, blandt hvilke efter mit skøn ”Marienhof” - trilogien om Nazi-tysklands ihærdige forsøg på at kvæle kristent åndeligt liv var den mest betagende.

Allerede ved disse tidlige og desværre slet besøgte konventer lagde Christian Braw lederemner for dagen. Hvad han i sit sidste værk udfolder i tre engelsksprogede forelæsninger over ”Lederskap” kom allerede her klart til skue. Braw var den engagerede lytter, der til hvert indlæg havde sine intelligente spørgsmål og kommentarer, hvad der gav dagene i Hjelmseryd en tryghed med tillidsfuld tankeudveksling – altid roligt og behersket, - et lysende minde om svundne dage.

Hvor vi andre efter de festlige dage vendte hjem til vore daglige præstesysler og videnskabelige fritids- hobbies, oplevede vi, hvordan Braw i de følgende år udfoldede et rastløst og ubegribeligt alsidigt forfatterskab: Han udgav en bønnebog for unge, 1000 salmer, vejledning til hverdagens kristenliv, videnskabelige studier, koncentrerede om den hellige Augustin og de store lutherske teologer som Johan Gerhards ”katholske” fromhedsliv samt flere essaysamlinger med emner spændende fra moderne finsk filosofi (von Wright) til den særprægede præsteskikkelse Gunnar Rosendal i Osby.

Dette vidtgående forfatterskab pegede unægtelig i flere retninger. I mellemtiden var Braw udover præst i Slätthög blevet teol. dr. og docent i idehistorie ved akademiet i Åbo, hvad der bl. a. var med til at vende hans blik mod det af Sovjet besatte Baltikum, frem for alt mod Estlands af den øvrige verden så upåagtede frihedskamp i øde skovstrækninger. Disse ”Skovbrødre” satte Braw et om vor ungdoms ”Fændrik Stål” trods al forskel mindende æresstøtte med sine ”Baltiske Sånger” fra 1992.

I mellemtiden var den idehistoriske docents opmærksomhed mere og mere blevet vendt mod den vestlige kristenheds geni såvel som filosof som teolog Augustin (354-430). Og inden man så sig om, var Braw på markedet med en storartet bog om kirkefaderen ”Åter till Gud” fra 1994.

Som mangeårig Augustinforsker må man undres over Braws omfattende kendskab til det latinske sprog, hvad han vidrefører i flere af de i ”Den stora Vändingen” samlede Augustin – studier. Man bemærker også den veloplagne mandjævning mellem Aristoteles ` og Augustins menneskesyn, frem for alt i den store afhandling om ”Verklighet och

kunskab – enligt Augustin” holdt i Åbo og Lund 2007.

I et så mangfoldigt og genremæssigt varieret forfatterskab kan naturligvis ikke alle værker være vellykkede, endsige få den tiltænkte revolutionerende betydning. Det gælder efter mit skøn den stort anlagte ”En ny bok om Kyrkan” Bag hele Braws virke ligger nemlig en mere eller mindre klart formuleret gammeldags kristendom. Det er forfatterskabets ”hemmelige note”! Men tiden har – efter ungdomsoprøret og dets nedbrydning af alle autoriteter, ikke mindst Guds ti Bud – ændret sig drastisk, og i dens spor desværre også teologi og kirkelivet. Det så man i Braws i mindet om Lunde-teologiens klimax med den teologisk epokegørende ”En bok om Kyrkan” fra 1942. Braws nye bog blev vel en i og for sig spændende, men noget spredt artikelsamling, som dog manglede forgængerens folkelige bredde og desuden blev uden den – omend kortvarige – inspiration for kirkeliv, som initiativtageren havde set frem til og håbet på.

Personligt må jeg bekende, at de af Braws alle dybt fængslende værker, der har gjort det dybeste indtryk på mig er ”Nåden och världen” fra 1993 om et nutidigt kristenliv under Guds nåde i Kristus og den en halv snes år yngre ”Den store förvandlingen” fra 2006 om vort kristenliv som et liv i Gud og samtidig et liv i fuld virksomhed blandt vore medmennesker – netop gennem livet som kirkekristne, hvortil Braw har føjet et fint lille afsnit om sin egen vej til kirkelig kristendom. Også her er vi ved kernen i det så vidtspændende forfatterskab, og det af en sådan karat, at disse to bøger ikke bør savnes i nogen dansk eller svensk præsts bogsamling.

Uanfægtet af kritik eller nederlag fortsatte Christian Braw uanfægtet sin vej og man mødte hans skarpe pen i flere – ikke mindst udviklingskritiske sammenhænge. Og det på trods af tidens ugunst og den før så beundringsværdige Svenska Kyrkan s knæfald for kulturradikalisme og de aktuelle politiske strømninger, hvad der uden tvivl har været beske piller at sluge for vor retskafne og traditionsbundne ”Karoliner”, for hvem ikke moderne forvirret foretagsomhed, men den indre evangeliske fromhed altid har været det væsentligste.

Det blev til nye – spændende og dobbeltbundede – romaner. Det blev også til koncentration om docentgerningen i Åbo, hvor Braws rolige og velovervejede diskussioner med de unge kom til deres ret. Det blev desuden til foredrag og forelæsninger i de genopståede baltiske republikker, som har en særlig plads i Braws hjerte.

Det er for Braw et hovedanliggende at tale ind i vor tids kirkelige situation og kalde til besindelse på vor lutherk-katholske arv. Det sætter sit præg på det nye, digre festskrift og dets noget uensartede 16 artikler, forelæsninger og afhandlinger. Her er noget til eftertanke over tidens talrige problemer.

Men Braw ser ikke problemerne alene som noget døgnaktuelt, men sporer deres rødder langt tilbage i Kirkens historie. Og det er derfor næppe helt forkert blandt festskriftets mangfoldighed af emner at koncentrere sig om nogle få i mine øjne langt de mest betydningsfulde – og originale. Det er naturligt nok den filologisk og filosofisk lige fremragende forelæsning om ”Verklighet och kunskap enligt Augustinus” og den digre forelæsningsrække, holdt ved det teologiske Institut i Tallin (på estisk?), som hører til det vægtigste, der er udgået fra Braws uhørt flittige pen. Det er en gennemgang af det teologiske og gammelkirkelige indhold af Luthers lille Katekismus, det i vide danske kredse glemte bekendelsesskrift, der knap nok længere bruges som grundbog ved konfirmandundervisningen.

Den første beskæftiger sig med det for Augustin og os så vigtige og ved mødet med den tilsyneladende uimodsigelige akademiske skepticisme aktualiserede spørgsmål om vor mulighed for en sand og sikker erkendelse. Braws forelæsning er tydeligvis holdt for et akademisk publikum. Det fremgår af de talrige termini technici og forklaringerne af filosofernes græske ord, en opgave, vor lærde forfatter løser grundigt og elegant.

For Augustin drejede det sig ikke alene om den i øvrigt ubestridelige matematiske erkendelse. Augustin arbejder sig i sin søgen videre fra vore umiddelbare sanseerkendelser frem til vor medfødte fornufts muligheder. Dog, end ikke ved vore største intellektuelle anstrengelser kan vi nå til fuld vished, med mindre vi ikke blot understøttes, men oplyses af

Ham, der er vor egentlige indre lærer, Jesus Kristus. Uden hans stadige understøttelse og oplysning, ja uden hans egen evige visdom er vor kundskab usikker og foranderlig.

Dermed havner Augustin i den fra skriftet ”De magistro” kendte illuminationslære og fastslår, at kilden til al sand og sikker erkendelse er ham, der som Sandheden selv meddeler os af sin indsigt.

Men Braw går videre uden at man kan tale om nogen egentlig cæsur. Det er nemlig først gennem et indgående studium af Augustins teologiske hovedværk ”De Trinitate”, især dets 9.-11. bog vi ser, at ikke blot rationelt ræsonnement, men også grebthed af kærlighed til den sandhed, der ikke blot har sat sine spor i menneskesjælen, men også møder os som en skænkende kærlighed, der i Den hellige Treenighed, den levende Gud oplyser os til sandheden.

Festskriftets andet højdepunkt er den lange og meget grundige gennemgang af Luthers lille Katekismus, der jo som bekendt ikke blot var ment som en oplysningsbog om kristendom til brug i hjem og skole, men samtidig har status som bekendelsesskrift i alle lutherske kirker. Man tør her vove den påstand, at Braw kommer ind i alle skriftets krinkelkroge lige fra Luthers fortale og omstændighederne omkring katekismens tilblivelse til den omhyggelige gennemgang af katekismens 5 hovedpunkter og de til katekismen føjede bønner, formanende hustavler med betoningen af Guds urokkelige livsordninger samt endelig ritualer for ægtevielse og dåb.

Og i alt dette har Luther trofast bestræbt sig for at fastholde Kirkens katolske tro. Man kan sige, at Den lille Katekismus er enestående økumenisk, - både i den forstand, at vi her møder Kirkens katolske tradition forstået som, hvad der altid har været anerkendt som ret kristendom, og i den forstand, at alle skal undervises i denne indførelse i kristendom, så ingen kan være i tvivl om sin saligheds sag, hvorved Luther i første række forstår det 1. hovedstykke, udlægningen af Guds bud til at vise os, hvem vi er, syndere, hvis eneste håb er at se frem til nåden i Jesus Kristus, og dernæst i det andet hovedstykke, der er én stor lovsang om, hvad Gud ved Kristus har gjort for os med hovedvægten lagt på Kristi forløsergerning gennem hans lidelse, død og opstandelse og endelig om, hvordan vi ved bønnen Fadervor og de hellige sakramenter modtager disse Guds velgerninger. Også her er Guds ordninger noget væsentligt. Som en gammel teolog så fortræffeligt fastslog: ”Luthersk kristendom er nådemiddelkristendom”, hvad der understreger det kirkelige menighedsfællesskabs centrale betydning. I sin fremragende gennemgang af Katekismen siger Braw det samme med andre ord: ”Wenn Luther von Gott redet, denkt er augustinish”, cf. Også Braw s 301. Evangelisk kristendom betyder ikke noget subjektivistisk brud, men en kamp for fortsættelse af Kirkens ægte katolske tradition. At have holdt trofast fast derved, hører til den flittige Christian Braws mange fortjenester. Ikke mindst af den grund anbefales dette mangfoldige festskrift på det varmeste.

Helge Haystrup 24.april 2009

NB <http://www.christianbraw.se/>